

Малевиц, І.Ю. Піскова, Г.В. Шварова, О.М. Шуляк. URL: https://drive.google.com/file/d/1EdXpYuDn_N1eoEDkjOAnwcRRjGFGu8aj/view (дата звернення: 12.06.2024).

16. Халабудна педагогіка в укритті. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WfuqbqVThxQ> (дата звернення: 14.06.2024).

Одинак М.М.,
методист науково-методичного центру
дошкільної, початкової освіти
та предметів мистецької галузі
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ПОЧАТКОВІЙ ЛАНЦІ У 2024/2025 Н.Р.

Загальні питання організації освітнього процесу, врегульовані Законами України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» (ст. 10) [1; 2]. У 2024/2025 навчальному році планування освітнього процесу в 1-4 класах необхідно проводити відповідно до оновлених Типових освітніх та навчальних програм для 1-2 та 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, які затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 №743-22 [13; 14; 15; 16]. Зміст навчальних програм доповнено питаннями цивільного захисту, правилами поведіння з вибухонебезпечними предметами; проаналізовано переваги обох програм та наголошено на їхніх головних відмінностях; подано поради батькам, чії діти навчаються за різними програмами.

Заклади загальної середньої освіти самостійно визначають перебіг освітнього процесу, орієнтуючись на формування ключових і предметних компетентностей учнів після закінчення навчального року. На основі Типових програм розробляються освітні програми закладів освіти, які щорічно до початку навчального року затверджує педагогічна рада закладу. Головне, щоб ця освітня програма відображала унікальність закладу освіти.

Типовий навчальний план програми (керівник Савченко О.Я.) повністю відповідає базовому навчальному плану Державного стандарту, а у Типовому навчальному плані (керівник Шиян Р.Б.) зменшено кількість годин на предметне навчання математики та мови, оскільки частина годин перенесена до інтегрованого курсу «Я досліджую світ» [13; 14; 15; 16].

Програми відрізняються особливістю подання змісту навчання. В одній програмі (керівник Савченко О.Я.) поряд з очікуваними результатами зазначено й зміст навчання, на якому досягаються ці результати. В іншій програмі (керівник Шиян Р.Б.) орієнтовний зміст подано лише після результатів 2-го класу. Вибираючи типову програму, вибираємо Навчальний план початкової школи для шкіл з українською мовою навчання, який подається в обох Типових освітніх програмах [13; 14; 15; 16].

Звертаємо увагу! За рекомендаціями МОН України частину навчального навантаження з фізичної культури (до 1 години на тиждень) у початковій школі можна використовувати на вивчення окремих навчальних предметів, що забезпечують рухову активність учнів (хореографія, ритміка, плавання тощо), за наявності відповідних умов, педагогічних кадрів і навчальних програм, які мають гриф Міністерства освіти і науки України.

З початком нового навчального року: діти повинні продовжувати системне шкільне навчання після вимушених перерв за минулі роки. З огляду на зазначені обставини виникає потреба в перші тижні навчального року діагностувати стан засвоєння учнями 2, 3 і 4 класів навчального матеріалу попереднього класу. Це дозволить з'ясувати навченість учнів, а також допоможе визначити оптимальні умови для планування й організації подальшого освітнього процесу. З цією метою проводиться вхідне діагностування навченості учнів 2-4 класів з орієнтуванням на результати навчання на кінець кожного циклу, зазначені в Держстандарті початкової освіти [3] та Типових освітніх програмах [13; 14; 15; 16]. Діагностувальні завдання можуть реалізовуватися по-різному, наприклад, шляхом виконання усіма учнями класу одночасно комплексу завдань (5-10-хвилинної самостійної роботи); виконання різнорівневих завдань у групах, утворених учнями з приблизно рівними навчальними можливостями; колективного виконання роботи з коментуванням зі спостереженням за відповідями кожної дитини (в умовах малочисельних класів) тощо. Під кінець

опрацювання теми «Повторення» можуть бути запропоновані діагностувальні роботи, орієнтовний час виконання яких не перевищує 20 хв. у 2 класі, 30 хв. – у 3-4 класах.

Діагностувальні роботи з математики радимо наповнити завданнями, що дозволять виявити сформованість умінь обчислювати, розв'язувати задачу, будувати за умовою відрізок (2 клас), квадрат/прямокутник (3-4 клас).

Діагностувальні роботи з української мови можуть містити завдання, що дозволять виявити сформованість таких умінь: 2 клас – списати з друкованого тексту (до 20 слів), визначити у списаному тексті слово за умовою про його звуковий склад; 3 клас – писати диктант (до 40 слів, з яких чверть містить опановані у 2 класі орфограми), записати власне речення (одне) для завершення тексту за його змістом; 4 клас – записати власне висловлення за поданим початком.

Водночас наголошуємо: такі діагностувальні роботи не є обов'язковими, а пропоновані види завдань є орієнтовними й можуть бути іншими, однак дидактично доцільними, за вибором учителя. Звертаємо увагу, що результати діагностування враховуються вчителем під час планування своєї діяльності, вони не підлягають оприлюдненню поза межами класу. Задля цього роботу з підготовки календарно-тематичного плану на 2024/25 навчальний рік радимо побудувати в такій послідовності: до початку навчального року скласти проєкт календарно-тематичного плану; протягом перших двох-трьох тижнів навчання провести діагностування навченості учнів 2-4 класів; за результатами діагностування скоригувати проєкт календарно-тематичного плану; погодити із заступником директора з НВР.

Під час розроблення календарно-тематичного плану педагог самостійно визначає послідовність формування очікуваних результатів навчання, враховуючи при цьому послідовність змісту в обраному підручнику та можливості учнів класу.

У межах навчальних годин відповідно до освітньої програми пропонується виділити час на проведення навчально-пізнавальної практики, екскурсій. Вибір змісту й форм організації такої навчально-пізнавальної практики заклад освіти визначає самостійно.

Також звертаємо увагу, що з метою організації освітнього процесу з урахуванням навчальних можливостей і потреб учнів класу доцільно зберігати гнучкість календарно-тематичного плану протягом року й, за потреби, змінювати терміни опрацювання програмових тем відповідно

до результатів засвоєння учнями навчального матеріалу. Водночас під час коригування календарно-тематичного плану необхідно передбачити можливість опанування програмового матеріалу на кінець кожного циклу навчання відповідно до очікуваних результатів освітніх програм закладу освіти. Задля цього можна використовувати резервний час програм, що передбачено Державним стандартом початкової освіти (пункт 26) [3]. Загалом резервний час програм можна використовувати на власний розсуд, зокрема для вдосконалення навчального досвіду учнів, дослідження навколишнього середовища, у якому мешкають діти, краєзнавчих розвідок, дослідницько-пізнавальних проєктів та екскурсій, у тому числі з ініціативи дітей, подолання виявлених у процесі формування оцінювання утруднень у навчальній діяльності школярів тощо. Календарно-тематичне й поурочне планування здійснюється вчителем у довільній формі. Педагогу в календарно-тематичному плані варто:

- обрати теми, які можна перенести на самостійне опрацювання учнями (доцільно сюди включати теми, для яких наявні якісні ресурси);
- ущільнити теми, простіші для засвоєння, і, навпаки, визначити ті, що потребують детальнішого вивчення;
- визначити теми, що вивчаються вперше і без яких неможливе засвоєння подальшого матеріалу.

Це допоможе вчителю більш гнучко використовувати календарно-тематичний план. В умовах воєнного стану освітні, навчальні програми та навчальний план рекомендується виконувати, ущільнюючи навчальний матеріал, організовуючи самостійну навчальну діяльність учнів, додаткові консультації з використанням технологій дистанційного навчання. Це визначено наказом МОН від 01.04.2022 року №290 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року» [22].

Відповідно до пункту 28 Державного стандарту початкової освіти отримання даних, їхній аналіз і формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюють у процесі:

- формування оцінювання, метою якого є відстеження особистісного розвитку учнів і ходу їхнього опанування навчального досвіду як основи компетентності та побудова індивідуальної освітньої траєкторії особистості;

- підсумкового оцінювання, метою якого є зіставлення навчальних досягнень учнів з обов'язковими/очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом/освітньою програмою [3].

Задля уніфікації термінів та зручності їхнього використання в практичній діяльності пропонується оцінювальне судження називати вербальною оцінкою, оцінювальне судження із зазначенням рівня результату – рівневою оцінкою. Слід пам'ятати, що оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють). Письмово оцінювальне судження вчитель може зафіксувати в робочих зошитах учнів, навчальних посібниках з друкованою основою, у зошитах для діагностувальних робіт, на інших носіях зворотного зв'язку з учнями/батьками (паперових/електронних щоденниках учнів тощо). Оцінювальне судження щодо виконання усних, практичних навчальних завдань учитель може зафіксувати в робочому зошиті з того предмета, на уроці з якого завдання виконувалося, тощо.

Звертаємо увагу, що з метою побудови освітнього процесу з урахуванням даних про навчальний поступ учнів рекомендується перевіряти кожен письмову роботу учня як у робочих зошитах, так і в навчальних посібниках з друкованою основою, а також діагностувальні роботи, роботи, виконані з допомогою технічних засобів навчання, роботи художньо-перетворювальної та проєктної діяльності, якщо такі використовуються в освітньому процесі. Під час перевірки письмових робіт доцільно враховувати індивідуальні особливості учнів, їхню готовність до самоперевірки та диференційовано виправляти виявлені в роботах учнів помилки.

Під час перевірки письмових робіт учитель пропонує учням дотримуватися культури записів виконаних завдань. З метою формування навички письма за потреби подає зразок правильного написання цифри, букви, з'єднань букв у 1 класі у вільних рядках, у 2-4 класах – на полях сторінки.

У початковій школі **не проводиться** семестрове (проміжкове) оцінювання навчальних досягнень учнів. Об'єктом підсумкового оцінювання є результати навчання учня/учениці за рік. Під час підсумкового оцінювання рекомендуємо зіставляти навчальні досягнення учнів з очікуваними результатами навчання, визначеними в освітніх програмах закладів загальної середньої освіти, з урахуванням Орієнтовної рамки оцінювання. Основою для підсумкового оцінювання

результатів навчання за рік можуть бути результати виконання тематичних діагностувальних робіт, записи оцінювальних суджень про результати навчання, зафіксовані на носіях зворотного зв'язку з батьками, спостереження вчителя у процесі формувального оцінювання.

Рекомендуємо визначати підсумкову оцінку за рік з урахуванням динаміки досягнення того чи іншого результату навчання. Підсумкову (річну) оцінку рекомендуємо визначати з урахуванням індивідуалізованої діагностувальної роботи (якщо така проводилась) за умови, якщо виконання індивідуалізованої діагностувальної роботи засвідчує покращення результату навчання. Підсумкову (річну) оцінку фіксують у класному журналі і свідоцтвах досягнень учнів.

Підсумкове оцінювання за рік з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна», пропонуємо здійснювати шляхом узагальнення даних, отриманих під час формувального оцінювання, з урахуванням динаміки формування результату.

У Свідоцтві досягнень учня пропонуємо надавати розгорнуту характеристику результатів навчання учня/учениці, здобутих протягом навчального року. Для здобувачів початкової освіти пропонуються розроблені два орієнтовні зразки свідоцтв досягнень окремо для кожного циклу навчання [21].

Звертаємо увагу: І частина Свідоцтва досягнень учня «Характеристика навчальної діяльності» – це характеристика учня 1-4 класів, тому в особову справу характеристику окремо не записують (зразки свідоцтв досягнень, додаток 4). У Свідоцтві досягнень у розділі «Характеристика навчальної діяльності» зазначається характеристика особистих досягнень, активність дитини, самостійна робота на уроці, співпраця з іншими учнями, тому в особовій справі учня/учениці **характеристику не записують.**

Окрім здійснення освітнього процесу, постійної уваги потребує й психологічна підтримка дітей, тому перевантажувати дітей у таких умовах не варто.

Водночас радимо звернути увагу на вимоги, скільки часу діти різного віку можуть безперервно працювати з технічними засобами під час уроку, щоби не завдавати шкоди здоров'ю. Ці вимоги сформульовані в Санітарному регламенті для закладів загальної середньої освіти: для учнів 1 класів – не більше 10 хвилин; для учнів 2-4 класів – не більше 15 хвилин [17].

Ключовим орієнтиром виховної роботи вчителя початкових класів є положення Стратегії національно-патріотичного виховання, зазначені в Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 №527 [10]. Також наказом затверджено заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України.

Документами визначено, що серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними виступають духовно-моральне, громадянсько-патріотичне, військово-патріотичне виховання як основні складові національно-патріотичного виховання. Діти мають безпосередній зв'язок із тим, що відбувається в країні: їхні батьки, можливо, мобілізовані й захищають Батьківщину, волонтерять, беруть участь у громадських акціях тощо. Потрібно розповідати учням, що держава і громадянське суспільство роблять усе можливе для відновлення миру та порядку в країні, відбиття зовнішньої агресії проти України [10; 19; 20].

Список використаних джерел та літератури

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017. URL: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/> (дата звернення: 10.06.2024).
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 10.06.2024).
3. Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. №87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. №688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.06.2024).
4. Лист МОН України від 04.04.2022 №1/3874-22 «Щодо організації дистанційного навчання»). URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodoorganizaciyi-distancijnogo-navchannya> (дата звернення: 10.06.2024).
5. Наказ Мінекономіки №2736 від 23.12.2020 р. «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (дата звернення: 10.06.2024).

6. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році (початкова освіта). URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2022/08/20/01/Dodatok.2.pochatkova.osvita.20.08.2022.pdf> (дата звернення: 11.06.2024).

7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 №743-22 «Про затвердження програм для 1-2 та 3-4 класів». URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalniprogrami/navchalniprogrami-dlya-pochatkovoyi-shkoli> (дата звернення: 11.06.2024).

8. Наказ Міністерства освіти і науки України №1128 від 25 жовтня 2021 року «Положення про педагогічну інтернатуру». URL: http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/dokument-6145_4_19-21.pdf (дата звернення: 11.06.2024).

9. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Порядку створення груп подовженого дня у державних і комунальних закладах загальної середньої освіти» від 24 липня 2018 р. за №865/32317. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0865-18#Text> (дата звернення: 11.06.2024).

10. Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 №527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 №641». URL: <https://drive.google.com/file/d/1B-dJsxlljilNxfuy3jjq5n4ZVPeo4gZ8/view> (дата звернення: 12.06.2024).

11. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.01.2020 №54 «Порядок проведення моніторингу якості освіти». URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/71055/ (дата звернення: 12.06.2024).

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. №1190 (у редакції постанов Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 р. №1094 та від 28 лютого 2023 р. №170). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.06.2024).

13. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О.Я. 1-2 клас. URL: <https://cutt.ly/hegjyr2n> (дата звернення: 12.06.2024).

14. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р.Б. 1-2 клас. URL: <https://cutt.ly/Legjp8LN> (дата звернення: 12.06.2024).

15. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О.Я. 3-4 клас. URL: <https://cutt.ly/UegjaR5b> (дата звернення: 12.06.2024).

16. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р.Б. 3-4 клас. URL: <https://cutt.ly/oegjsqV9> (дата звернення: 12.06.2024).

17. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25 вересня 2020 р. №2205 «Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text> (дата звернення: 12.06.2024).

18. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08 вересня 2020 р. №1115 «Деякі питання організації дистанційного навчання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text> (дата звернення: 12.06.2024).

19. Алгоритм дій для вчителів у разі увімкнення сигналів тривоги під час занять. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/bezpechne-osvitnye-seredovishe-yak-diyativchitelyam-pid-chas-zanyat-pri-ogoloshenni-signalu-povitryana-trivoga>; <https://dsns.gov.ua/upload/1/1/9/3/5/8/9/p3PS2zuw3LnQlvmy0cC26bPE3mnGj0b951EF1pwz.pdf?fbclid=IwAR0oFSQk61Gma1FYWzAEQyZf6WhXJjuXuCjOWtkP82VT2xVpxCJkSLw4k>; <https://nus.org.ua/articles/koly-vsi-vzhev-shkoli-abo-shhe-ne-doyihaly-yak-zakladu-osvity-diyaty-pid-chas-povitryanoyi-tryvogy/> (дата звернення: 12.06.2024).

20. Посібник «Коли світ на межі змін: стратегії адаптації. Психологічна підтримка вчителів та дітей у часи війни». URL: <https://drive.google.com/file/d/1r0qbJVj-IXfSjLtvzvJDeicK5YFI6wZL/view> (дата звернення: 12.06.2024).

21. Наказ Міністерства освіти і науки України від 13 липня 2021 р. №813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0813729-21#Text> (дата звернення: 12.06.2024).

22. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01 квітня 2022 р. №290 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих

питань завершення 2021/2022 навчального року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0290729-22#Text> (дата звернення: 12.06.2024).

23. Лист Міністерства освіти і науки України від 19 серпня 2022 р. №1/9530-22 «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році». URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/87596/ (дата звернення: 12.06.2024).

Медведь О.М.,
методист науково-методичного центру
дошкільної, початкової освіти
та предметів мистецької галузі
КЗ «Інститут післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ З РУМУНСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2024/25 Н.Р.

Організація освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти здійснюватиметься відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту». Основним документом, що забезпечує досягнення учнями визначених відповідним Державним стандартом результатів навчання, є освітні програми [1; 2; 5].

У 2024/2025 навчальному році освітня діяльність у 1-4 класах спрямована на продовження реалізації Державного стандарту початкової освіти, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 [4] з урахуванням досягнень та викликів за результатами впровадження реформи загальної середньої освіти відповідно до Концепції реформування української школи [3].

Метою НУШ залишається навчання, яке даватиме учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у своєму повсякденному житті.